

“YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI”NIN GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

*Duygu UÇGUN***

ÖZET

İletişimin temel aracı olan dildir ve dil öğretiminde başarıya ulaşmak için hedef kitlenin özelliklerine uygun bir eğitim-öğretim sürecinin gerçekleştirilmesi gerekir. Türkçe eğitiminde hedef kitlelerden biri de farklı amaçlarla Türkçe öğrenen yabancılarıdır. Dolayısıyla yabancıları Türkçe öğretimi ilk ve orta dereceli okullardaki öğrencilere Türkçe öğretiminden farklı olmalıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, farklı ders araç-gereçlerini, farklı yöntem ve teknikleri, farklı bir eğitim programını gerektirir. Ancak yabancıları Türkçe öğretimi alanında yapılan çeşitli araştırmalar bu konularda sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Alana özgü kaynakların geliştirilmesinde ve uygun yöntem ve tekniklerin belirlenmesinde dersin uygulayıcısı öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Her alanda olduğu gibi yabancıları Türkçe öğretimi alanında da nitelikli eğitim, nitelikli öğretmenlere bağlıdır. Bu çalışma, Türkçe eğitimi bölümlerinde uygulanan lisans programlarını “Yabancıları Türkçe Öğretimi” dersi çerçevesinde değerlendirmek ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına öğretmen yetiştirmede yaşanan sorunları ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada literatür tarama yöntemiyle Türkçe eğitimi bölümlerinde uygulanan programlar incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre yabancıları Türkçe öğretimi dersinin, Türkçe öğretmenliği bölümlerinin kurulduğu yıllarda uygulanan programlarda yer aldığı, 1997 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması paralelinde hazırlanan lisans programında ise bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu dersin 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan Program’a tekrar konulmuş olması farklı hedef kitlelere daha nitelikli Türkçe öğretmeni yetiştirme bakımından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Ancak mevcut ihtiyacın karşılanmasında böyle bir düzenleme yeterli değildir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Yabancı Dil, Eğitim, Öğretim, Program.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: duyguucgun@yahoo.com

AN EVALUATION ON NECESSITY OF TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE EDUCATION DEPARTMENT

ABSTRACT

Basic instrument of communication is language and in order to accomplish language teaching, an education and training process which is in accordance with features of target group must be applied. One of the target groups of Turkish education is foreigners who are learning Turkish for different purposes. So the way of teaching Turkish to foreigners must be different from that of primary and secondary school students. Teaching Turkish as a foreign language requires different course equipment, different methods and techniques, a different education program. On the other hand, studies on teaching Turkish to foreigners prove that there are some problems about this issue. Teachers as practitioners of the course have important roles in developing sources special to the field and determining appropriate methods and technics. As in other fields, qualified education is related to qualified teachers in teaching Turkish to foreigners field. The aim of the present study is to evaluate the undergraduate Turkish education programs in terms of "Turkish Education for Foreigners" course. To this end, the programs applied in Turkish education departments were investigated through the literature review method. The findings revealed that Turkish education for foreigners course was included in the programs during the years when the Turkish education departments were first established; however, it was not included in the undergraduate program prepared in line with the restoration of education faculties in 1997. The re-inclusion of this course in the program which was put to use in the 2006-2007 academic year has been regarded as a positive outcome in terms of raising well-qualified Turkish teachers for various target populations.

Key Words: Turkish Education, Foreign Language, Education, Instruction, Program.

GİRİŞ

Dil, bir toplum içinde insanların düşünce, duygu ve hayal dünyasında oluşturdukları değer yargılarını bir başkası ile paylaşma veya karşılıklı olarak tartışma aracıdır (Parlatır, 2010: 1). Birey, doğduğu andan itibaren çevresiyle etkileşim içindedir. Ana dilini de bu etkileşim sayesinde edinir ve geliştirir.

Ana dili, bireyin içinde bulunduğu toplumun diğer fertleriyle iletişim kurmasını sağlar. Ancak yoğun iletişimin yaşandığı günümüz dünyasında, hangi toplumda olursa olsun, sağlıklı bir bireyin kendini dünyadan soyutlaması, etrafında olup bitenlere ilgi duymaması mümkün değildir. Koşullar, bireyi insanlığın ortak sorunlarının paylaşımına ve bu sorunların çözümüne katkı getirci davranışlar kazanmaya zorlamaktadır (Budak, 2000: 1). Yabancı dil öğrenimi bireye farklı kültürleri daha yakından tanıma şansı da verir. Dolayısıyla farklı dilleri konuşan insanlarla iletişim kurabilmek için yabancı dil öğrenmek bir ihtiyaçtır. Yabancı dil öğrenme ihtiyacı, toplumlararası ilişkilerin yoğunluk kazanması ve kitle iletişim araçlarının gelişmesine paralel olarak artış göstermiştir. Aynı zamanda, yabancı dil biliyor olmak günümüzde çağdaşlığın ölçütlerinden biri

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013*

olarak da kabul edilmektedir (Kaya, 2000: 1). Küresel etkileşim içerisinde etkin olan ulusların dilleri de bu etkileşime bağlı olarak önem kazanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ve Türkçenin öneminin artması Türkçenin yabancı dil olarak öğretimının önemini ortaya çıkartmaktadır (Göçer ve Moğul, 2011: 298). Türkçe bugün farklı sebeplerden dolayı yabancılar tarafından öğrenilmek istenen diller arasındadır. Türkiye’yle iş ve eğitim alanlarında bağlantıları olan yabancıların yanı sıra, Türkleri ve Türk kültürünü merak eden yabancılar da Türkçe öğrenmek istemektedirler. Sibiry’a Türkçe öğrenen 2000 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada öğrencilerin “Türk firmalarında çalışma isteği, Türkiye’ye yerleşme veya orada yaşama isteği, arkadaş-dost ilişkileri, Türkoloji alanında uzmanlaşma isteği, yeni bir dil öğrenme isteği, fantezi olarak” gibi nedenlerle Türkçe öğrendikleri bulgusuna ulaşılmıştır (Aydın, 2000’den akt. Ungan, 2006: 222)

Türk Dil Kurumu (TDK, 2011) verilerine göre ülkelerdeki Türk nüfusun yoğunluğuna ve tercihe bağlı olarak en az bir ortaöğretim kurumunda Türkçenin öğretildiği seksen yedi ülke bulunmaktadır. Dokuz ülkede Türkçe öğretimin yapıldığı üniversite bulunmaktadır. Bünyesinde Türkçe öğretilen, Türk dili ve edebiyatı araştırmalarının yapıldığı, Türkoloji bölümlerinin bulunduğu yirmi sekiz ülke vardır.

Demircan (1988), Avrupalıların Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmesinin, Avrupa ülkelerinin Osmanlı Devleti ile siyasi ve ticari ilişkiye girmeleri üzerine birçok üniversitede Türkoloji bölümlerinin açılmasıyla başladığını ancak bu bölümlerde daha çok tarihsel ve kültürel çalışmalara ağırlık verildiği için Türkçenin çağdaş dil bilimsel kuramlar çerçevesinde incelenmesindeki çalışmalarda yetersiz kaldığını ve yabancı dil olarak öğretilmesinde gerekli altyapının sağlanmadığını belirtmektedir (Akt. Can, 2009: 186).

Türkiye’de de Yabancılara Türkçe öğretiminin özel bir uzmanlık alanı olduğu düşüncesinden hareketle 1984 yılında Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER) kurulmuştur (Ayaz ve Akkaya, 2010: 214; Can, 2009: 186). Ankara Üniversitesi TÖMER’in yanı sıra yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla –çoğu üniversite bünyesinde- kurulmuş özel ve resmî nitelikte Türkçe öğretim merkezleri (Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi TÖMER, Anadolu Üniversitesi Türkçe Sertifika Programı, Akdeniz Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Başkent Üniversitesi Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi [BÜDAM], Başkent Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Öğretim Merkezi [Başkent TÖMER], Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi TÖMER, Dicle Üniversitesi Yabancı Diller Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi [DEDAM], Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türkçe Öğretimi Birimi, Fatih Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Fırat Üniversitesi Dil Eğitim-Öğretim ve Araştırma Merkezi, Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi [Gazi TÖMER], Gaziantep Üniversitesi Türk Dili Öğretim Merkezi, Giresun Üniversitesi Giresun TÖMER, Hacettepe Üniversitesi Dil Öğretimi, Uygulama ve Araştırma Merkezi [HÜDİL], İstanbul Aydın Üniversitesi TÖMER, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi, Kırklareli Üniversitesi TÖMER, Maltepe Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Mevlana Üniversitesi TÖMER, Sakarya Üniversitesi TÖMER, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türkçe Programı, Süleyman Demirel Üniversitesi Türk Dili Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi TÖMER, Trakya Üniversitesi Dil Eğitimi ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi) bulunmaktadır (Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi TÖMER, 2013; YETEM, 2010a).

Türkçe öğretim merkezlerinde dönem dönem sertifika programları düzenlenmekte ve Türkçe okutmanı görevlendirmelerinde bu sertifikalara da önem verilmektedir. Gerek yurt içi gerekse yurt dışındaki Türkçe öğretim merkezlerinde görevlendirilen okutmanlar, üniversitelerin Türkoloji, Türk dili ve edebiyatı, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

bölümü mezunlarıdır. “Türkçenin bir dünya dili olarak yabancı ülkelerde öğretilmesi hususunda faaliyetlerde bulunmak ve Türk kültürünü tanıtmak üzere” 2007 yılında kurulan Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerinde görevli Türk Okutmanların mezun oldukları bölümlere ilişkin bilgiler bu görüşü desteklemektedir. Buna göre 2010 yılında Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde görevli 21 okutmanın 5’i (%24) Türkoloji, 4’ü (%19) Türk Dili ve Edebiyatı, 2’si (%9) Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, 10’u (%48) Türkçe Öğretmenliği bölümünden mezundur (YETEM, 2010b). 2013 yılına ait bilgilere göre ise Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde görevli 82 okutmanın 73’ü Türkiye’den görevlendirilmiştir ve bunların 69’u (%84) Türkçe Eğitimi ve Türkoloji mezunlarıdır (YETEM, 2013).

Yabancılarla Türkçe öğretmek amacıyla görevlendirilen okutmanların ağırlıklı eğitim fakültelerinin Türkçe öğretmenliği bölümlerinden mezun olmaları, Türkçe öğretmenlerinin yabancılarla da Türkçe öğretebilecek donanımda yetişmelerini önemli kılmaktadır. Yabancılarla Türkçe öğretiminde yaşanan sorunların incelendiği çeşitli çalışmalarda (Ayaz ve Akkaya, 2010; Akış, 2010; Bozğöz, 2010; Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012; Açık, 2008) bunların genellikle öğrenci, öğretim programı ve eğitim ortamının yanı sıra öğreticiden kaynaklanan sorunlar olduğu tespit edilmiştir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, mevcut lisans programını “yabancılarla Türkçe öğretimi” dersi çerçevesinde değerlendirmek ve Türkçe eğitimi bölümlerinden mezun öğretmenlerin yabancılarla Türkçe öğretirken karşılaşılabilecekleri sorunlar yönünden programdaki eksiklikleri tespit etmektir.

Yöntem

Çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılarak eğitim fakültelerinin Türkçe eğitimi bölümlerinde uygulanan programlar incelenmiş, yabancılarla Türkçe öğretimi dersinin Türkçe öğretmeni yetiştirme programları içinde nicelik ve nitelik açısından yeterliliği değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre yabancılarla Türkçe öğretimi kapsamında daha nitelikli öğretmenler yetiştirmeye yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Bulgular ve Yorumlar

Cumhuriyetin ilânıyla birlikte eğitim alanında da büyük atılımlar gerçekleştirilmiş, bu kapsamda öğretmen yetiştirme sisteminde önemli değişiklikler yapılmıştır. Türkçe öğretmeni yetiştirme işi 1926’dan itibaren Orta Muallim Mektebiyle sağlanmıştır. Sonraki yıllarda orta öğretim kurumlarına öğretmen yetiştiren okulların genel adı “eğitim enstitüsü” olmuş ve bu kurumlar, yurt genelinde yaygınlaşmıştır. 1978–1979 eğitim-öğretim yılı hem eğitim enstitüleri hem de Türkçe eğitimi bölümleri için bir dönüm noktası niteliğindedir. Bu dönemde eğitim enstitülerinin öğrenim süresi dört yıla çıkarılmış ve isimleri de yüksek öğretmen okulu olarak değiştirilmiştir. Yüksek öğretmen okulları, 1982 yılında yükseköğretimde gerçekleştirilen yeniden yapılanma kapsamında üniversitelere bağlanmış ve eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür. Fakat bu gelişmelere rağmen, Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesine yönelik yeni düzenlemeler yapılmamış ve uzun yıllar eğitim fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi bölümü mezunlarıyla fen-edebiyat fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinden, öğretmenlik formasyonu programını tamamlayarak mezun olanlar Türkçe öğretmeni olarak atanmıştır (Uçgun, 2006: 374–375). Bu dönemde yetiştirilen öğretmenler, yabancıların da içinde olduğu farklı hedef kitlelere Türkçe öğretmek üzere görevlendirilmiştir.

Türkçe öğretmenliği bölümlerinin kurulması ise ancak 1980’lerin sonunda gündeme getirilmiştir. 1989 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalına bağlı olarak Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Bilim Dalı, 1992–1993 eğitim-

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

öğretim yılında Gazi ve Buca Eğitim Fakültelerinde Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalına bağlı Türkçe Öğretmenliği Programları açılmıştır.

Türkçe öğretmenliği bölümü mezunlarının sadece ilköğretim öğrencilerine değil farklı hedef kitlelere de Türkçe öğrettikleri gerçeği göz önünde bulundurularak yeni kurulan bu bölümlerde uygulanmak üzere hazırlanan programlarda “Yabancılara Türkçe Öğretimi” dersine de yer verilmiştir. Buca Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmenliği Programında “Yabancılar İçin Türkçe” dersi iki aşamalı olarak 4. sınıfın 1 ve 2. yarısında haftada 2’şer saat okutulmuştur (DEÜ, 1996: 63–64). 1994–1995 eğitim öğretim yılından itibaren Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programında da bu dersin aynı yarıyılarda ve sürede okutulduğu ders adının ise “Yabancılara Türkçe Öğretimi” olduğu görülmektedir. Programlarda dersin içeriği ve işlenişine yönelik herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

Aynı yarıyılarda (4. sınıf 1 ve 2. yarısı) anılan Fakültelerin Türkçe Öğretmenliği Programında haftada 2 saat “Dil Bilimi” dersi de okutulmuştur. Kısaca “dili inceleyen bilim” olarak tanımlanan dil bilimi, doğal bir dilin ses düzenini, söz dizimi ve anlam bilgisini bilimsel yöntemlerle açıklamaya çalışır (Kılıç, 1980: 89). Dil, insanın fizik, düşünce ve ruh yapısıyla ve çeşitli eylemleriyle ilişkilidir. Dolayısıyla dil bilimi de, bütün bu eylemleri kendisine konu olarak alan bilimin diğer dallarıyla ilişkilidir (Aksan, 2003: 14). Dilin yapısı, tarihi, felsefe ve psikolojisini inceleyen dil bilimi (Altan, 2006: 4), öğretmen adaylarının alan konularını daha kalıcı ve karşılaştırmalı olarak öğrenmelerini sağlar, insanla ilişkili olgular arasında dilin önemini kavramalarına yardımcı olur ve onlara mesleki hayatlarında uygulayacakları yöntem ve teknikler hakkında da fikir verir. Dil biliminin bu özelliği sayesinde ana dili öğretiminde kelimeler, cümleler ve metinler daha detaylı bir şekilde çözümlenecek ve böylece öğrenilenler daha kalıcı olacak ve davranışa dönüşecektir. Bu nitelikleri bakımından dil bilimi dersinin Türkçe eğitimi lisans programına da konulmuş olması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

1997 yılında eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılmış ve bu kapsamda Türkçe eğitimi lisans programı yeniden düzenlenmiştir. Bu programda yan alan uygulamasına geçilmiştir. Sosyal bilgiler yan alanından derslerin yer aldığı bu program, alan uzmanları tarafından alan derslerine ayrılan sürenin kısa olması, buna karşın yan alan derslerine oldukça fazla zaman ayrılması gerekçeleriyle eleştirilmiş, bunun Türkçe öğretmenliğinin meslekleşmesini olumsuz yönde etkilediği ifade edilmiştir (Güzel, 2005; Kırkkılıç, 2005; Özbay, 2005; Sağır, 2005). Anılan programda “yabancılara Türkçe öğretimi” konusunda herhangi bir ders bulunmamaktadır. Özbay (2004: 2810-2811), farklı hedef kitlelere Türkçe öğreticisi yetiştirilebilmesi için Program’a ilgili derslerin konulması gerektiğini belirtmiş ve bu bağlamda Türkçe öğretmeni yetiştirme programında yer alması gereken “yabancılara Türkçe öğretimi” dersinin gerekçelerini şöyle açıklamıştır:

“Günümüzde birden fazla dil bilmek uluslar arası ilişkilerde bir zorunluluk hâlini almıştır. Böyle bir zamanda Türkçenin yabancılara öğretilmesi, milli gücün de göstergesi olacaktır. Türkçe ile beraber Türk kültürünün de geniş coğrafyalara bu yolla yayılabileceği düşünülürse, konunun hassasiyeti anlaşılacaktır. Yabancılara Türkçe öğretimi için metotlar iyi belirlenmeli, bir medeniyet ve kültür dili olan Türkçe doğru ve etkili metotlarla öğretilmelidir. Metot ne kadar iyi olursa dil öğretimi de aynı oranda başarılı olur. Yabancı bir dil bilmek bugünün şartlarında bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Çünkü milletler arasındaki iletişimin boyutu her geçen gün genişlemektedir. Türkçe de yabancılar için dünya dilleri arasında öğrenilmek istenen diller arasındadır. Bu istek hem ilgiden hem de iş ve eğitim alanlarında Türkiye’nin tercih edilmesiyle ortaya çıkan zorunluluktan kaynaklanmaktadır. Türkçe öğretmenliği bölümlerinden mezun olan öğretmenlerin bir kısmı, yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla ya yurt içindeki çeşitli kurslarda görev yapmakta ya da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yurt dışına gönderilmektedir. Ancak eğitim süresinin sonunda kursiyerlerin birçoğunun Türkçeyi kurallarına uygun bir şekilde kullanamadıkları görülmektedir. Bunun en önemli sebebi, öğretmenlerin bu alanda eğitim

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

verebilecek bir bilgi birikimine sahip olmamalarıdır. Çünkü mevcut programda Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi bulunmamaktadır. Türkçe öğretmeni unvanına sahip olmak, “Türkçeyi herkes, herkese öğretebilir.” anlamına gelmemektedir.”

Bu sebeple Türkçe öğretmeni yetiştirme programında “Yabancılara Türkçe Öğretimi” dersinin bulunması gerekir. Söz konusu Program’da dil bilimi dersi de bulunmamaktadır. Oysa dil biliminin ayrıntılarını ve inceliklerini bilen öğretmen adayı aynı zamanda bu bilimin bağlantılı olduğu diğer dallar hakkında da bilgi sahibi olur. Bundan dolayı “Dil Bilimi” dersinin Türkçe öğretmenliği lisans programında yer alması gerekir.

Türkçe eğitimi bölümlerinde uygulanan lisans programı bu değerlendirmeler ve önerilerin ışığında yeniden düzenlenmiştir. 2006–2007 yılından itibaren Türkçe eğitimi bölümlerinde uygulanmakta olan mevcut Program’da “Yabancılara Türkçe Öğretimi” ve “Genel Dil Bilimi” dersleri bulunmaktadır. III. sınıf VI. yarıyıl dersi olarak okutulan Yabancılara Türkçe Öğretimi dersinin içeriği şöyledir:

“Türkçenin ana dili olarak öğretilmesiyle yabancı dil olarak öğretilmesinin farklarını belirginleştirme. Türkçenin özellikle yabancı dil olarak öğretilmesinin kültür boyutuyla ilişkilendirilmesi. Diğer dünya dillerinin yabancı dil olarak öğretilmesi sırasındaki kuramsal tartışmalar ve bu alandaki yönetsel yaklaşım biçimleri. Yabancı dil öğretiminde kuramsal çerçeve. Avrupa Dil Dosyasının tanıtımı. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin Türkiye’nin tanıtımına katkısı. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan çeşitli ders kitaplarının tanıtımı ve eleştirisi” (YÖK, 2007).

Program’daki bu dersin esnekliği vardır. Yani bölümde bu dersi okutacak öğretim elemanının bulunmaması durumunda aynı kredideki başka bir ders –uygun görülmesi durumunda- bu dersin yerine okutulmaktadır. Böylece bölümlerin imkânları doğrultusunda daha nitelikli bir eğitim öğretim sürecinin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Ancak bu bölümlerden mezun öğretmenlerin yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışmaları durumunda -tamamlayıcı sertifika programlarına katılsalar da- uygun yöntemi belirleme, ders araç-gereçlerini seçme, müfredat oluşturma gibi konularda bazı zorluklarla karşılaşacakları düşünülmektedir. Şahin, Kurudayıoğlu, Tunçel ve Öztürk (2013: 41) “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Lisans Düzeyinde Verilen Yabancılara Türkçe Öğretimi (YTÖ) Dersine Yönelik Özyeterlik Algıları”nı belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının kendilerini en yetersiz gördükleri alt boyutun “yöntem” olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Öğretmenlerin bu tür zorlukları hizmet öncesi dönemde haftada 2 saat alacakları tek dersle aşmaları mümkün görünmemektedir.

Demirel (2011: 139)’in, Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin “Yabancılara Türkçe Öğretimi” dersine ilişkin görüşlerini değerlendirdiği çalışmasında elde ettiği bulgulara göre öğretmen adayları bu dersi, haftalık süresi bakımından yetersiz bulmaktadır. Güzel (2010: 378), Türkçe eğitimi bölümlerinde farklı hedef kitlelere göre “Temel Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı” ve “Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı”nın yanı sıra “Yabancılara Türkçe Öğretimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı”nın oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Yağmur (2009) Batı Avrupa’da anadili Türkçe olan öğrencilere Türkçenin ikinci dil olarak öğretiminde yaşanan kuramsal sorunları incelediği araştırmasında Türkçenin ikinci dil ortamında öğretiminin özel bir alan olduğunu ve bu alanda uygulamalı olarak görev alacak öğretmenler için özel akademik programların gerekliliğini vurgulamaktadır (Akt. Şahin, Kurudayıoğlu, Tunçel ve Öztürk, 2013: 43). Büyükaslan (2007) da üniversitelerimizde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine ilişkin bir bölümün olmamasını -gelişmiş ülkelerle karşılaştırma yaparak- eleştirmiş, İngiltere ve Amerika’daki ELT (English Language Teaching: İngiliz Dili Öğretim) bölümleri/merkezlerinin ve Fransa’daki FLE (Yabancı Dil Fransızca) bölümlerinin bu ülkelerde bir disiplin olarak görüldüğünü ifade etmiştir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013*

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğretim elemanı ihtiyacını karşılayan kaynaklarından biri de “yabancı dil olarak Türkçe eğitimi tezli ve tezsiz yüksek lisans programları”dır. “Türkçeyi yabancılara öğretecek öğretim elemanı yetiştirmek”, bu programların temel amaçlarından bir olarak sayılmaktadır. (DEÜYOT, 2013). Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin artan önemi ve öğretim elemanı ihtiyacı göz önünde bulundurulduğunda bu programların sayısının az olduğu görülmektedir. Mevcut programlara oldukça az kontenjan ayrılması da başka bir sorundur. Candaş Karababa (2009: 272)’ya göre ise bu programlar içerik bakımından yabancılara Türkçe öğretiminin gerekliliklerini yerine getirmek ve yabancılara Türkçe öğretmek gibi özel bir alana öğretmen yetiştirmek için yeterli değildir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tarihî süreç içerisinde lisans programında bazı değişiklikler yapılmıştır. Mevcut lisans programında ise yabancılara Türkçe eğitimi bakımından olumlu sayılabilecek düzenlemeler vardır. Ancak bunların ilgili alanda öğreticiye bağlı sorunları gidermesi bakımından yeterli olmayacağı düşünülmektedir.

Yeni düzenlemelere ışık tutması bakımından yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin yaşadığı sorunları belirlemeye yönelik yapılan çalışmaların sonuçları dikkate alınmalı, böylece öğretmenlerin kendilerini eksik ve yetersiz gördükleri konular tespit edilip bunların giderilmesi amacıyla somut adımlar atılmalıdır.

Araştırma sonuçları, Türkçe Eğitimi Lisans Programı’ndaki Yabancılara Türkçe Öğretimi dersinin süresi bakımından yetersiz bulunduğunu göstermektedir. Bu nedenle Türkçeyi yabancı dil olarak öğretecek öğretmenlerin daha donanımlı yetişmelerini sağlamak amacıyla Türkçe eğitimi bölümlerine bağlı “Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı” kurulmalıdır. “Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı”nda şöyle bir lisans programı uygulanabilir:

I. Sınıf

I. Yarıyıl

Dersin Adı			
Türk Dil Bilgisi I			
Türk Edebiyatı I			
Türk Kültürü			
Yazılı Anlatım			
Etkili İletişim			
Eğitim Bilimine Giriş			
Yabancı Dil I			
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I			
Bilgisayar I			
Toplam Kredi		20	

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

II. Yarıyıl

Dersin Adı			
Türk Dil Bilgisi II			
Türk Edebiyatı II			
Sözlü Anlatım			
Kültürler Arası İletişim			
Dil Edinimi			
Eğitim Psikolojisi			
Yabancı Dil II			
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II			
Bilgisayar II			
Toplam Kredi		20	

II. Sınıf**III. Yarıyıl**

Dersin Adı			
Türk Dil Bilgisi III			
Dil Biliminin Temel Kavram ve İlkeleri			
Karşılaştırmalı Edebiyat I			
Karşılaştırmalı Dil Bilgisi I			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Okuma Becerilerinin Öğretimi			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Dinleme Becerilerinin Öğretimi			
Öğretim İlke ve Yöntemleri			
Seçmeli Ders I			
Toplam Kredi		19	

IV. Yarıyıl

Dersin Adı			
Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi			
Uygulamalı Dil Bilimi			
Karşılaştırmalı Edebiyat II			
Karşılaştırmalı Dil Bilgisi II			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Konuşma Becerilerinin Öğretimi			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Yazma Becerilerinin Öğretimi			
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı			
Seçmeli Ders II			
Toplam Kredi		19	

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

III. Sınıf

V. Yarıyıl

Dersin Adı			
Eleştirel Söylem Çözümlemesi I			
Dil ve Edebiyat Öğretimi I			
Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar I			
Özel Öğretim Yöntemleri I			
Sınıf Yönetimi			
Ölçme ve Değerlendirme			
Topluma Hizmet Uygulamaları			
Toplam Kredi			18

VI. Yarıyıl

Dersin Adı			
Eleştirel Söylem Çözümlemesi II			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme			
Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar II			
Dil ve Edebiyat Öğretimi II			
Özel Öğretim Yöntemleri II			
Yabancı Dil Öğretiminde Bireysel Farklılıklar			
Bilimsel Araştırma Yöntemleri			
Toplam Kredi			19

IV. Sınıf

VII. Yarıyıl

Dersin Adı			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Yetisi ve Kültürel İfadeler I			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Tarihi			
TÖMER Deneyimi			
Rehberlik			
Seçmeli Ders III			
Seçmeli Ders IV			
Toplam Kredi			17

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

VIII. Yarıyıl

Dersin Adı			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme			
Yabancı Dil Öğretmenliğinde Mesleki Gelişim			
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Yetisi ve Kültürel İfadeler II			
Seminer			
TÖMER Uygulamaları			
Okul Yönetimi			
Toplam Kredi			17

Örnek niteliğinde hazırlanan bu program, toplam 149 kredilik 61 ders içermektedir. Programın %67'si alan ve alan eğitimi, %22'si öğretmenlik meslek bilgisi, %11'i ise genel kültür derslerinden oluşmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi ana bilim dalının kurulması yönünde bir düzenleme yapılmaya kadar geçici bir çözüm olarak “yabancılara Türkçe öğretimi” dersinin programdaki haftalık saati artırılabilir. Bu tür bir düzenlemede uygulamalı derslerin öğretmen yetiştirme sürecine katkısı da değerlendirilerek anılan derse uygulama saati konulmalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki yüksek lisans programlarının sayısı artırılmalı, bu programlara daha fazla öğrenci alınması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu programların ders içerikleri -alanda yaşanan eksiklikler göz önünde bulundurularak belirlenmelidir.

KAYNAKÇA

- AÇIK, F. (2008). Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *I. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu (27-28 Mart 2008, Gazi Mağusa, K.K.T.C.) Bildiri Metni.* [Online] http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/fatma_acik_yabancılara_turkce_ogretimi.pdf (Erişim Tarihi: 27.07.2013).
- Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Türkçe Uygulama Ve Araştırma Merkezi. (27.07.2013). *Enstitüler, Uygulama ve Araştırma Merkezleri.* <http://tomer.adanabtu.edu.tr/tr/detay.aspx?pageId=6> (Erişim Tarihi: 28.07.2013).
- AKIŞ, İ. (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Ana Sorunlar. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Çalışmalar 8. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri (6-7 Mart 2009),* 202-203. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- AKSAN, D. (2003). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ALTAN, Z. (2006). Bilişsel Bilim Bağlamında Dilbilim ve Bilgisayar Bilimlerindeki Önemi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi, Dilbilim Araştırmaları.* http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/altan_02.pdf (Erişim Tarihi: 27.07.2013).
- AYAZ, H. ve AKKAYA, A. (2010). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Bazı Düşünceler. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Çalışmalar 8.*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

- Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri (6-7 Mart 2009)*, 214-218. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- BOZGÖZ, F. (2010). Yemen’de Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Müfredatı ve Yemenli Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Çalışmalar 8. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri (6-7 Mart 2009)*, 308-315. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- BUDAK, Y. (2000). Dün Bugün Bağlamında Yabancı Dil Öğretim Amaçlarına Disiplinler Arası Bir Yaklaşım. *Millî Eğitim*, 146, Ankara.
- BÜYÜKASLAN, A. (2007). Yabancı Dil Türkçenin Öğretilmesinde Yeni Yöntemler: Bilişim Uygulamaları, Çözüm Önerileri. *I. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, 16-18 Mayıs 2007 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi*. (http://www.turkofoni.org/yabancilara-turkce/ali_buyukaslan_yabanci_dil_turkce.pdf (Erişim Tarihi: 27.07.2013).
- CAN, C. (2009). Avrupa Birliği Dil Politikası ve Yabancı Dil Olarak Türkçe. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Ed.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Politika, Yöntem ve Beceriler*, (ss. 175-188). Ankara: Anı Yayıncılık.
- CANDAŞ KARABABA, Z. C. (2009). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 42 (2), 265-277.
- DEMİREL, M. V. (2011). Türkçe Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yabancılara Türkçe Öğretimi Dersine İlişkin Görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31. 128-138.
- DEÜ (Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü). (1996). *Buca Eğitim Fakültesi Kataloğu “1996”*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlük Matbaası.
- DEÜYOT (Dokuz Eylül Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı). (2013). Ana Bilim Dalının Amacı ve İşlevi. <http://www.deu.edu.tr/DEUWeb/Icerik/Icerik.php?KOD=15829> (Erişim Tarihi: 20.07.2013).
- ER, O., BİÇER, N., BOZKIRLI, K. Ç. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2, 51-69. [Online] http://www.tekedergisi.com/Makaleler/116184331_5-Onur%20Er.pdf (Erişim Tarihi: 20.07.2013).
- GÖÇER, A., MOĞUL, S. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6/3 Summer 2011, 797-810.
- GÜZEL, A. (2005). Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Dört Yıllık Lisans Programı. *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu Bildirileri (22-23-24 Eylül 2005)*, 305-310. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- GÜZEL, A. (2010). Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Kurulması Gerekli Görülen Ana Bilim Dalları. *Türklük Bilimi Araştırmaları, Türkçe Öğretimi Özel Sayısı*, 27, 371-383.
- KAYA, Z. (2000). Yabancı Dil Öğretmenlerinin Öğrenmeyi Kolaylaştırıcılığını Ölçen Ölçme Aracının Geliştirilmesi. *Millî Eğitim*, 146, Ankara.
- KILIÇ, V. (1980). Yabancı Dil Öğretimine Dilbilimin Katkısı. *İzlem Yabancı Dil Öğretimi Dergisi*, 4, 88-95.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

- KIRKKILIÇ, H. A. (2005). Eğitim Fakültelerindeki Yeniden Yapılandırma Modeli Ne Getirdi? *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu Bildirileri (22-23-24 Eylül 2005)*, 349-364. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- ÖZBAY, M. (2004). Yeniden Yapılandırma Çerçevesinde Türkçe Eğitimi Programı ve Bazı Öneriler. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi -Bildiriler-, IV*, 2801-2813. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- ÖZBAY, M. (2005). Türkçe Eğitimi Bölümleri İçin Lisans Programı Önerisi. *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu Bildirileri (22-23-24 Eylül 2005)*, 311-334. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- PARLATIR, İ. (2010). Dil, Dünya Dilleri ve Türk Dili. İ. Parlatır ve H. Şahin (Ed.) *Türk Dili Sözlü ve Yazılı Anlatım Türleri ile Anlatım Teknikleri*, (ss. 1-7). Bursa: Ekin Yayınevi.
- SAĞIR, M. (2005). Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanmalar ve Türkçe Eğitimi Bölümleri. *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu Bildirileri (22-23-24 Eylül 2005)*, 373-382. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- ŞAHİN, Ç. KURUDAYIOĞLU, M. TUNÇEL, H. ÖZTÜRK, Y.A. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Lisans Düzeyinde Verilen Yabancılara Türkçe Öğretimi (YTÖ) Dersine Yönelik Özyeterlik Algıları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 36-45. [Online] <http://www.anadiliegitimi.com/index.php?sayfa=sonsayi> (Erişim Tarihi: 20.07.2013).
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2011). Türk Dili Dünya Dili. www.tdk.org.tr/TR/dosyalar/Turk%20Dili%20Dunya%20Dili.pdf (Erişim Tarihi: 10.02.2011).
- UÇGUN, D. (2006). *Cumhuriyet Döneminde Türkçe Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- UNGAN, S. (2006). Avrupa Birliğinin Dil Öğretimine Karşı Tutumu ve Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15. 217-226.
- YETEM (Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi). (2010a). *TÖMER Dosyası*. http://www.yunusemreenstitusu.org/img/templ/upl/2010_6_4_14_53_34_1806789_203.pdf (Erişim Tarihi: 04.02.2011).
- YETEM (Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi). (2010b). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi (YETEM) Verileri*. (Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi'nden Erişim Tarihi: 08.06. 2011).
- YETEM (Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi). (2013). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi (YETEM) Verileri*. (Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi'nden Erişim Tarihi: 23.07.2013).
- YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu). (2007). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

